

SĒLIJAS LOKS

Garāki pārbraucieni maršrutā paredzēti pa asfaltētiem ceļiem, bet piekluve senajām kulta vietām lielākoties ir pa grants un meža ceļiem.

Maršruta garums ~170 km

1 MEŁKĀTĀRU MULDĀKMENS

Aizkraukles pagasts, Aizkraukles novads
T Nedaudz pirms Augstkalniņu pieturas no Rīgas–Daugavpils šosejas par kreisi atzarojas samērā palīels lauku ceļš, kas pie Paparžu mājām šķērzel. Akmens redzams ~3 km aiz dzelzceļa par kreisi no ceļa, morēnas lidzenumā, agrākā Muldas purva (tagad plavas) malā

► 56° 39' 613 25° 12' 168

Mēlķātāru muldakmens zināms kā sera ziedēšanas vieta, pie tā arī kristīti bēri. Teika vēsta, ka senatnē velns esot smēlis ūdeni no tuvējā ezerīja, lejū to muldā un mazgājis. Tas turpinājies tik ilgi, kamēr ezerīš bijis izsmelts. Velns aizgājis uz citurienu, pamezdamas gan Muldas akmeni, gan Muldas purvu. Cita teika stāsta, ka velns gribējis maiži cept, tāpēc izķalni akmeni sev muldā, bet, tikkos nesis miltus iejavam, iedziedājies gallis, un viss darbs bijis

PA ZEMGALES JOSTU NO IECAVAS LĪDZ AUCEI

Garāki pārbraucieni maršrutā paredzēti pa asfaltētiem ceļiem, bet piekluve senajām kulta vietām lielākoties ir pa grants un meža ceļiem.

Maršruta garums 165 km

8 IECAVAS DIEVA DĀRZS

Pārupes iela, lecavas, lecavas novads
T lecavas upes kreisajā krastā, pretim luterānu baznīci, nogabalā starp privātmāju apbūvi

► 56° 35' 828 24° 11' 333

Par Dieva dārziņu sauc vietu lecavas ielegas malā, kur ap 50 x 100 m platībā ir neapbūvēta teritorija. 1812. gadā tur apglabāti karā kritušie prūši un krievu karavīri. Tomēr vietas nosaukums nereti tiek tulktos kā sera kulta vieta. Vienetieši iedzīvotāji izveidojuši kustību, kas īsteno projektu par Dieva dārza labiekārtāšanu un saglabāšanu. Ir izveidotas koka trepes no nogāzi uz lecavas upīti, iekārtoti skatu laukumiņi un informācijas stends. Teika stāsta, ka šajā vietā bijusi iecere būvēt pirmo lecavas baznīcu, bet se savestie balķi atradušies otrpus upē tagadējās baznīcas vieta.

9 BRUKNAS RAGANKALNINĀŠ

Dāviju pagasts, Bauskas novads
T Jāseko ceļa norādes zīmēm uz Bruknas muīžu. Kalniņš atrodas preti muīžas priekšējai fasadei, ~500 m pāri purvam

► 56° 27' 831 24° 26' 660

Brukna ragankalniņš atrodas purva vidū preti Bruknas muīžai un par to ir dažādas teikas un nostāsti. „Vecos laikos tanī vietā, kur tagad ir tīrelis, ir bijusi skaista un stipra pils. Pils piederējusi joti bagātam kēniņam. Kēniņam bijusi meita, kurai vārds bijis Spīdola. Spīdolas tēvs bijis ļoti bagāts un slavens virs, bet meita bijusi gatavā ragana. Katru nakti meita skrējusi uz zili pie vellēni. Kēniņš meitas nedarbais nav zinājis, un savu miesīgu bērnu ļoti milējis. Kādu nakti vēlu pie kēniņa ieraudēties viesi, un viņš gājis modināt savu mīlo bērnu, bet gulta bijusi tukša. Tēvs domājis, ka Spīdola ir nozagta, tādēļ sasaucis karaspēku, lai dzītos meitai pakal. Kēniņš stāvējis, domājis nogrimis, kad uzezīti nodziedājis gallis un meita atradusies. Tēvs prasījis, kur viņa ir bijusi. Meita, redzēdama, ka viņas noslēpums ir atklāts, visu izstādējusi. Viņa teikusi: „Tēt, līdz šim es biju sazinājās ar veleniem, un mēs nolēmām tavus jaudis iznīcināt un visu, kas vien pierādītu tautai!“ Tēvs dusmās izteicis: „Ak, kaut manu nekrēnīti pilis nebūtu vairs viss zemes!“ Tā arī noticis: pils tūlit nogrimusi

10 ADŽŪNU KAUSAKMENI

“Pūpoli”, Uzvara, Bauskas novads

T Zemnieku sētas un lauksaimniecības mašīnu muzeja pagalmā, pie rijas un kļetas

► 56° 18' 714 24° 16' 574

Kausakmeni ir Zemgales un Latvijas īpašā vertība, jo atšķirībā no Lietuvas, kur atstrās vairāk nekā 600 kausakmeni, Latvija ir tikai 10, un tā visi – Zemgalē. Kausakmeni lielākoties izvietoti privātmāju pagalmos vai citās publiski nepieejamās vietas, tādēļ labākā vieta, kur apskatit kausakmeni, ir Zemnieku sētas un lauksaimniecības mašīnu muzejs Gailišos. Kausakmeni kādreiz atvesti no Adžūnu apkārtējiem.

Iz pamats domāt, ka šo kausakmeni ottrēzējā pieļielotās (līdzīgi kā graudberziem) kulta vajadzībām atsevišķos gadījumos aizēnojusi akmeņu kādreizējo saimniecisko izmantošanu. Tomēr tautas atmiņā to lietojums saimnieciskos nolūkos saglabājies labi.

11 VĪNA KALNS

Rundāles novads

T Lielupes kreisā pamatkrasta malā, 650 m uz D (augšpus) Mežotnes pilskalnam

► 56° 26' 132 24° 02' 561

Senā vīna kalns izmantots kā Mežotnes pilskalna kulta vieta.

SĒLIJAS LOKS

vēja. Stāstīts arī, ka senos laikos velns zem akmens parāvis tuvējo māju saimnieku, bet, kad palaidis valjā, saimnieku neviens vairs nav pazinis – tik ilgs laiks bijis pagājis.

2 PASTMUIŽAS VELNAKmens

Kokneses novads, Kokneses pagasts

T 2 km no Kokneses, starp Rījnieku un Kalnrogā mājām, 300 m no Senču mājām, 450 m pa labi no Rīgas–Daugavpils šosejas. Akmens atrodas vecās sēsojās malā, 35 m no tās, 55 m uz ZA no pārplūdinātās Daugavas klāja vietā – plašā plavā, pār kuru tālumā saredzama Rīgas–Daugavpils šoseja

► 56° 37' 624 25° 27' 326

Viens no plašā pazīstamākiem mitoloģiskajiem akmeniem Latvijā. Lai arī objekts ir tradicionāli vienskaņi, tomēr šeit ir divi dažādi akmeni, ko uzkata par vienu. Ar to stāstītas dažadas teikas ar līdzīgu sietu: „Velns gribējis panemt no Daugavas akmeni Gaujas aizdambēšanai, bet Pasta muīžā iedziedājies gallis un velnam akmens nokritus zeme. Uz nokritusā akmens, kas sapīlējis divās daļās, esot velna nagi nospedumi. Vēl šodien var uziet akmeni netālu no Pasta muīžas.“ Cita teika vēsta, ka velns nesis akmeni, lai aizdambētu Daugavu, iedziedājies gallis, un velns saspēris akmeni divās daļās.

3 PĀLVIŅU PĒTERA AKMENS

Klintaines pagasts, Plavīnu novads

T No Rīgas–Daugavpils šosejas 1,5 km pirms Plavīnu un 100 m pirms Stabulnieku mājām pa labi nogriežas vecā sēsojā. Akmens atrodas tās malā, 80–100 m no jaunās sēsojās

► 56° 36' 247 25° 40' 283

Akmens apvits dažadiem nostāstiem. Apkārtēns ļaudis to sauc par Pētera I akmeni. Teika stāsta, ka Ziemeļu kara laikā pēc pusdienušanas Krievijas cars palīcis zem akmens sudrabā nazi un dākšiņu. Uz tā vēl saskatāma Rigas arhibīskapa ipašuma zime – bīskapa krusts un zīlīši. Akmens uzlūkojams par senāko datēto robežākmeni Latviju. Ir secināts, ka Plavīnu Pētera akmens uzskatāms par vienu no četriem Klostenes robežākmeniem, kurā pirms 1437. gada, bet ne agrāk kā 14. gs. sākumā iekālti Rigas arhibīskapa un viņa vasala Vrangelja ķerboji. Akmens tiek dēvēts arī par Stukmaņu Pētera akmeni.

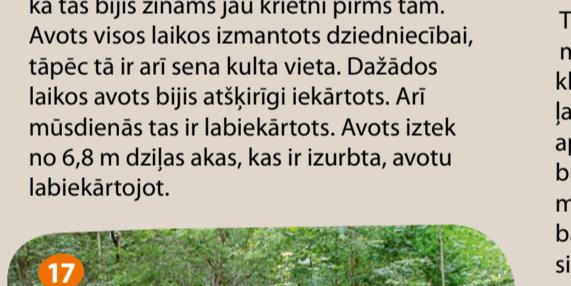
4 ZASAS PARKA VELNAKmens

Zasas pagasts, Jēkabpils novads

T 100 m uz Z no Zasas vidusskolas, 20 m no jaunās sporta zāles, parka malā

► 56° 17' 633 25° 58' 752

Teikas vēsta, ka senos laikos velns, apkārt klejodams, nolēmis izjokot Zasas muīžungu. Viņš nēmis no Daugavas lielu akmeni un stiepīs to par Mežu dzirnavām (pretī Livāniem) pāri Linaites purvam. Šis akmens bija liels un smags, kājas velnam grīmušas dzīļi zemē. Nosvedis purvā, viņš to pārkēlēs

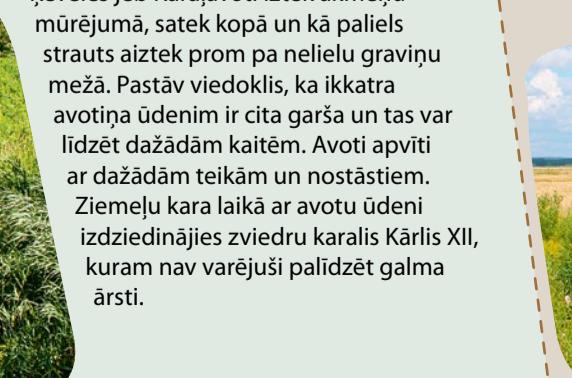
12 VILCES VELNA GRAVA AR VELNA TILTINĀ

Vilces pagasts, Jēkabpils novads

T Vilces dabas parkā, ap 0,5 km uz R no Vilces muīžas. Velna grava ar Vilces upes kreisā krasta sāngrava, velna jeb barona tiltiņš atrodas tās vidusdaļā, ap 140 m no Vilces upes

► 56° 25' 159 23° 32' 488

Vilces velna grava atrodas Vilces dabas parka teritorijā. Par Velna gravu ir vairākas teikas: „Klaūšu laikos kāds zemnieks gājis uz muīžu darbos. Bijis vēl diezgan tumšs. Pie kādas gravas, kurai pāri gājis tilts, viņam pretim nācis kāds kungs mēlnās drāns. Zemnieks domājis, ka tas ir muīžkungs, un pabūcījis roku. Kad kungs pagājis garām, zemnieks redzējis, ka tam viena kāja ir vīstas, otra – govs. Tātad zemnieks bija pabūcījis roku velnam. Nācēs reizes šo tiltu sauc par Velna tiltu.“ Cita teika vēsta, ka pie Vilces grava vārgas noslīdēja zemnieku un viņu turpat apglabājis. Kādreiz tur citi gājuši garām un redzējuši, ka skrienot pa mežu kāda ēna un pāzudot gravā. Pa vārkariem tur visi ir izvairījušies stāgtām un gājuši apkārt ar lielu likumu. Pie grava notikušas dažadas kļizmas, piemēram, zemnieks dienas laikā iebraucis kokā un salauzis ratus.

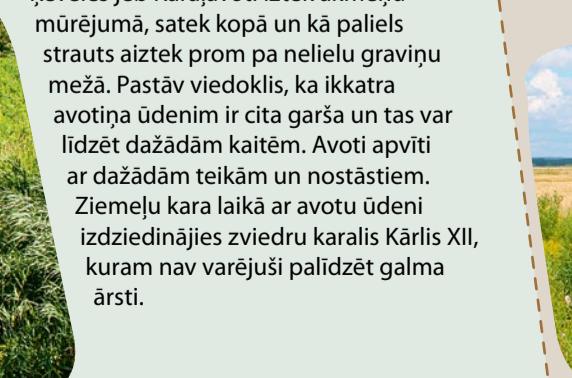
13 VILCES VELNA DZIĻUMS

Vilces pagasts, Jēkabpils novads

T Vilces dabas parkā, tā Z galā, Vilces upes paša lejtecē pie letekas Svētē, lejpus vecā Bauskas–Dobeles ceļa tilta

► 56° 25' 821 23° 31' 519

Vilces upes velna dzīļumā zviedru karala karavīri iemētu salaupīto zeltu. Kad tie atgriezīsies pēc zelta, to atgūt nav bijis iespējams, jo upē tai vietā neesoši dibena. Mūsdienās vairākā interesei međiņājuši aistrastīgās metodes gan ūdens izsnēšanā bez ūdenstēšanas, gan dzīļuma mērīšanā ar atsvaru no helihorātu, tomēr nevienna metode nav ļavusi sasniegts upes gultni un izcezt bagātības.

14 KEVELES AVOTI
Vitīnu pagasts, Aucei novads
T 5 km no ZO uz Aucei pilsētas un 3 km uz R no Aucei–Bisksīļu ciema, kalna nogāzē, 0,5 km uz Z no Dzirnavnieku mājām, 200 m uz D no karjera. Uz avotiem ved ceļa norādes

► 56° 28' 962 22° 49' 384

Keveles jeb Karalavoti izteka akmenē mūrējumā, satek kopā un kā paliels straups aiztek prom pa nelielu gravīnu mežā. Pastāv viedoklis, ka ikattrau avotija ūdenim ir cīta garša un tas var līdzēt dažādam ciemām. Avoti apvīti ar dažādām teikām un nostāstiem. Ziemeļu kara laikā ar avotu ūdeni izdziedinājies zviedru karalis Kārlis XII, kuram nav varējuši palidzēt galma ārsti.

17 EZERNIEKU VELNAKmens
Salas novads, Sēlpils pagasts
T 150 m uz DDR no Ezernieku mājām, mitrā mežā, 75 m no ceļa un 30 m no laukas malas. Uz akmeni ved maza taciņa

► 56° 34' 826 25° 42' 142

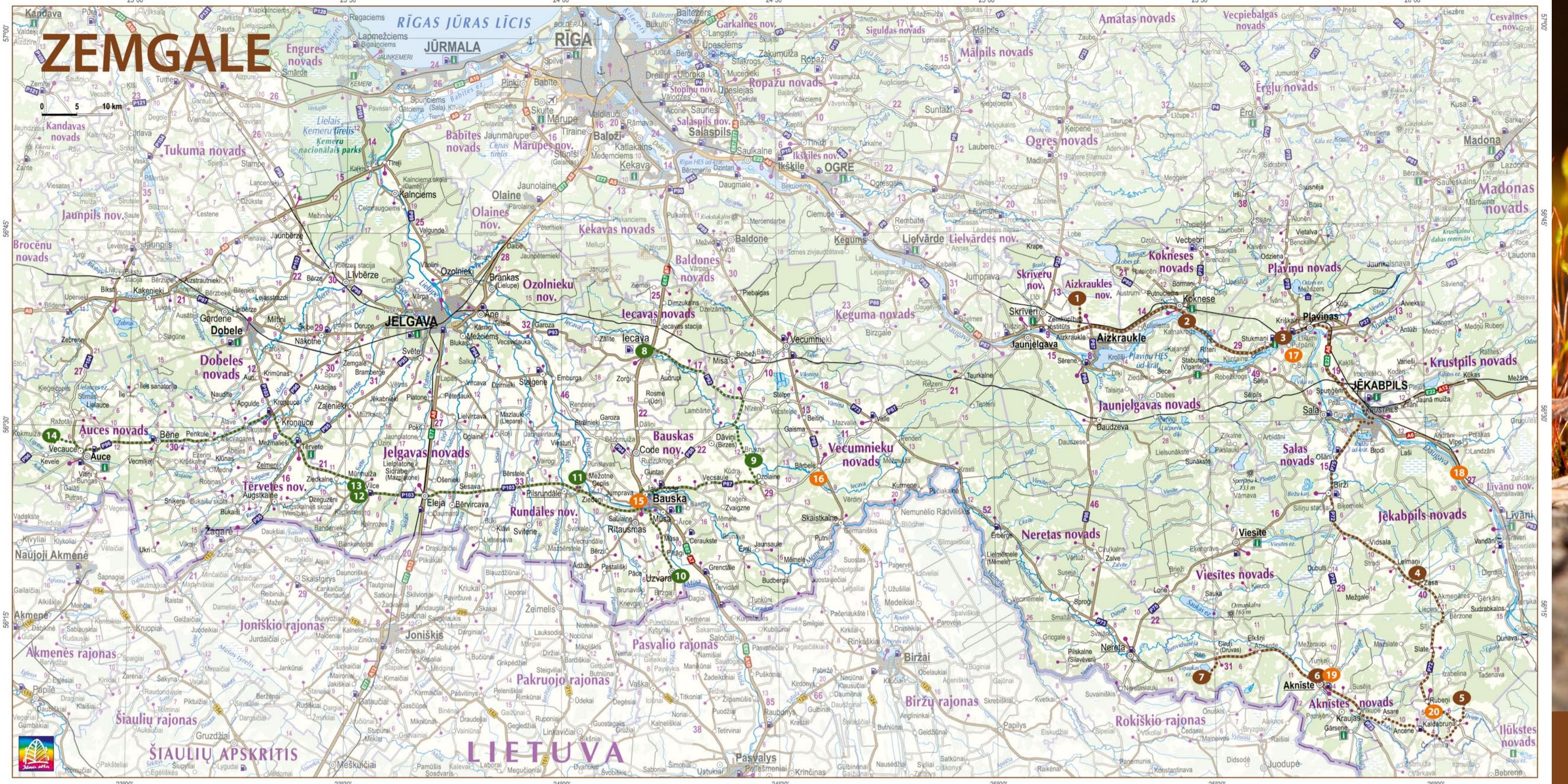
Zināmas teikas par to, ka uz akmens sēdējis velns, iešēdējis vai iegulējis iedobes, kemmējies un utojies. Akmens viasmīrā ir vairāki dažādi lielumi iedobumi. Blakus lielam robam redzamas divas mazākas bedrītes, kuru dzīļums ir 2 un 4 cm. Netālu saskatāmi divi lēzeni iedobumi, kas varētu būt māslīķi veidoti. Velnakmens uzskatāms par bedrīšakmeni, kopumā tā viasmīrā konstatētas piecas bedrītes.

18 VAIKU (NAPOLEONA, PĒTERA I) AKMENS
Vipes pagasts, Krustpils novads

T Vaiķu māju plavā, 55 m no Rīgas–Daugavpils šosejas pa labi (uz upes pusī) un ap 300 m no Daugavas labā krasta

► 56° 25' 5

Zemgales senās kulta vietas veidojušās joti ilgā laika periodā. Pašas senākās – bedrišakmeni – var būt saistītas ar bronzas laikmetu un somogu ciltim, savukārt citas – ar dzelzs laikmetā šajā teritorijā dzīvojošām zemgaujā un sēju ciltim. Senās pagāniskās kulta tradīcijas visai plaši bija izplatītās vēl 19. gs., bet 20. gs. šīs tradīcijas palēnām izzudušas.

Sis izdevums iepazīstina ar diviem tūrisma maršrutiem pa Zemgales senajām kulta vietām – ar Sēlijas loku un pa Zemgales jostu no lecavas līdz Aucei. Sēlijā apskatīsiet akmeņus to dabiskajā vidē, kulta vietas ap sēju senajiem pilskalniem u.c. dabas objektus, savukārt Viduzemgalē tie ir tradicionālāki tūrisma objekti kompleksā ar citām apskates vērtībām.

Apzīmējumi	
Cejš ar atlītām kustības joslām	25 Atlikumi kilometros
E72-A2 Galvenais ceļš	Dzelceļš
P30 P29 Reģionālie ceļi	Degvielas uztīdes stacija
Melnais segums	Tūrisma informācijas centrs
Grants segums	Valsts robeža
Zemesceļš	Novada robeža
Bauska	Administratīvā vienības centrs
KRUSTPILS Pilsēta daja	
Vasarnīcas	
Nacionālais parks, rezervāts	
Ormankalns 165 m Levērojams kalns	
Sēlijas loks	
Pa Zemgales jostu no lecavas līdz Aucei	
Rites Mārgas kalns	
Keveles avoti	
1 Melķitāru muldakmens	
8 Iecavas Dieva dārzs	
2 Pastumjuvelnākmens	
9 Brūknas ragankalniņš	
3 Pļavju Pētera akmens	
10 Adžūnu kausakmens	
4 Zasas parka velnākmens	
11 Vīna kalns	
5 Dronku velnākmens	
12 Vilces velna grava ar velna tilpi	
6 Saltupju svētvotis	
13 Vilces velna dzījums	
14 Keveles avoti	
15 Bauskas Pētera akmens	
16 Bārbeles sērvots	
17 Ezernieku velnākmens	
18 Vaikju (Napoleona, Pētera I) akmens	
19 Aknīstes (Radžupes, velna) ala	
20 Ģevrānu velna akmens	

TRADICIONĀLIE SVĒTKI REĢIONĀ

ZEMGAĻU SVĒTKI

Katrā gadu augusta otrajā sestdienā un svētdienā Tērvetes dabas parkā svin Zemgauju svētkus, kas popularizē aizvēsturisko Zemgales novadu un tā kultūru, parādot arī citu reģionu paražas un atšķirīgās tradīcijas. Svētkos tiek rīkoti bruņinieku turnīri, amatnieku prasmju demonstrējumi un citas aktivitātes.

RENESANSES DĀRZA SVĒTKI

Katrā gadu jūlijā pēdējā sestdienā Brūknas muižā (Dāvju pagasts, Bauskas novads) tiek svinēti Renesances dārza svētki. Tas ir laiks, kad Brūknas muižā var būtēt seno deju prasmju meistarū uzstāšanos un teātra izrādes, kurās galvenās lomas spēle gan paši kopienas iedzīvotāji, gan arī citu teātru grupu mākslinieki. Neri Renesances dārza svētkos var sastapt Latvijā populārus mūzikus, aktierus un citus sabiedrībā pārstāvamus cilvēkus, kuri uzstājas visa vaka garumā. Parasti svētku dalībnieki

tieki cienāti ar gardu maltīti, gatavotu uz ugniskura, un arī aicināti piedalīties vakara misē, jo kopienas dzīve ir cieši saistīta ar Dievu, darba un dabas mīlestību. Svētku apmeklējums ir par ziedoņumiem, kas tiek izmantoti kopienas dzīves nodrošināšanai un uzlabošanai.

MUZEJU NAKTS

Katrā gadā maija otrajā svētdienā Latvijā svin muzeju nakti, kad bez ejejas maksas ir atvērti visi muzeji, piedāvājot gan pastāvīgas apskates ekspozīcijas, gan īpaši šai naktij sarīkotus uzvedums, ekspozīcijas u.c. izklaides.

Jelgavas reģionālais tūrisma centrs

Akādemijas iela 1, Jelgava
Tālr. +371 63005445, 63005447
tic@tornis.jelgava.lv, www.visit.jelgava.lv

Jēkabpils pilsētas tūrisma informācijas centrs

Brīvības iela 140/142, Jēkabpils
Tālr. +371 65233822, 29556045
tic@jekabpils.lv, www.visit.jekabpils.lv

Auce novada tūrisma informācijas centrs

Raiņa iela 14, Auce
Tālr. +371 63707226, 26460612
turisms@domce.auce.lv, www.auce.lv

Bauskas tūrisma informācijas centrs

Rātslaukums 1, Bauska, Bauskas novads
Tālr. +371 63923797, 27746484
tourinfo@bauska.lv, www.tourism.bauska.lv

1 TŪRISMA INFORMĀCIJA

Dobeles novada tūrisma informācijas centrs

Baznīcas iela 6, Dobeles, Dobeles novads
Tālr. +371 28373530
gunta.sustere@skriveri.lv, www.skriveri.lv

Kokneses tūrisma centrs

Melioratoru iela 1, Koknese, Kokneses novads
Tālr. +371 65161296, 29275412
turisms@koknese.lv, www.koknese.lv, www.draugiem.lv/koknestic/

Viesītes tūrisma informācijas punkts

A. Brodeles iela 7, Viesīte, Viesītes novads
Tālr. +371 29116344, 65245549
viesitesmuzejsselja@inbox.lv, www.viesite.lv

Plāvju tūrisma informācijas centrs

"Liepsalas" Klintaines pagasts,
Plāvju novads
Tālr. +371 22000981, 26161131
plavju_tic@inbox.lv, info@emezalavikings.lv, www.plavinunovads.lv

Vilces tūrisma informācijas punkts

Vilces muiža, Vilces pagasts,
Jelgavas novads
Tālr. +371 26351169, 26496829
vilcesmuiza@inbox.lv

CULT IDENTITY

Senās dabas svētvietas

ZEMGALE

TŪRISMA CELVEDIS

Cilvēkus visos laikos ir vilinājis noslēpumainais un neizdibināmis. Senās svētvietas ir apvītas mītiem un leģendām, kas rosina zinātājus un jauj mums kaut nedaudz ielūkoties pagātnē. Līdz mūsdienām ir saglabājušās teikas un pieraksti, kas vēsta par piekopītām rituāliem senajās svētvietās, piemēram, ziedošana, dabas godināšana atbilstoši saules gada ritumam, uguns un mirušo kults.

Senči ticēja, ka koki un akmeņi, birzis un meži, pakalni un ūdens ir apvīti ar brīnumainām spējām, kas palīdz dziedināt slimības, sargā no nelaimēm, kā arī nodrošina veselību un auglību. Mūsdienās dabas svētvietā no pirmā acu uzmetiena var likties kā vienkāršs akmens vai kalns, tomēr stāsti un mīti, kas nodoti no paaudzei, vēsta ko citu. Tās ir aizraujošas liecības par mūsu senu seno vēsturi un izpratni par dabas spēku, cilvēku un dievu savstarpējām attiecībām.

Šajā tūrisma celvedi ir apkopotas ziņas par dabas svētvietām Vidzemē. Līdzīgi ceļveži pieejami arī par Zemgales, Kurzemes un Rīgas reģioniem, kā arī novadiem Igaunijā un Zviedrijā. Tie palīdzēs ne vien atklāt jaunas dabas un kultūras vērtības, bet arī gūt zināšanas par seno tautu tradīcijām Baltijas jūras apkārnē.

www.ancientsites.eu

Izdevējs: Zemgales Plānošanas reģions
Katolu iela 2b, Jelgava, Latvija
Tālr. +371 63027549, www.zemgale.lv

Sagatavots:
SIA "Kāru izdevniecība Jāņa sēta", www.kartes.lv
Vāka foto: © D. Maslov (Dreamstime.com); Foto: A. Grinbergs, K. Cimermane, J. Kalis u.c.; © Ruslanchik, © B. Calkins (Dreamstime.com)

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE
2007–2013

Buklets izstrādāti Centrālās Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas INTERREG IV A 2007–2013. gadam projekta "Senās kulta vietas – Baltijas jūras piekrastes kopīgā identitāte" ietvaros. Publikācijas saturs atspoguļo autoru uzsakus, un Vadōšā leštādā nav atbildīga par projektu partneru publicēto informāciju.